

SZÍV ERNŐ

Az árvaság könyvéből

Felállítom a katonákat, általában két társaság van, szovjetek a németek ellen, indiánok a cowboyok ellen. A szovjetek mindig győznek. Az indiánok is mindig győznek. Könnyű fesséssel két részre oszlik a teremtett világ, az egyik fele csak győzhet, a másik kizárólag veszíthet. Ez történik lent, a szék- és asztallábak között, a heverő mellett rácsozódó parketta-léceken, a karosszék, a földre állított, fénytörést imitáló kisváza környékén, és a tankok, mert azok is vannak, tankok és kételtűek, motoros deszantosok meghódítják a szekrények alatti, örökké homályos másvilágot. A szőnyeg rojtjai a dzsungel! A világ alsó fertálya, porcicák, morzsák, sárdarabok, szösz és elhullt viráglevelek. Ez az én világom, az én fordításom, az én makettem. A harcoló, harcban álló világ. A megtámadott, a visszatámadó, a védekező, a túlélő, az önfeláldozó, az áruló világ. A játék, túl azon, hogy mimézis, fordítás is. Az értelmezés kényszere és kötelessége. Az, ami fent és lent, közel és távol van, le lesz fordítva, kimondhatóvá és megérthetővé lesz téve. Ott érted az életet, érted a halált. De ha kimész a kertbe játszani, ott ez a mimézis, ez a fordítás valahogy nem működik. Miért halt meg ez a bogár? Miért haldoklik a lepke? Mi történik? Mondjuk, bent a szobában az is bonyolítja kissé a helyzetet, hogy a szovjet katonákat igazi amerikaiak alakították, zöld kis tengerészgyalogosok, apám küldte őket titokzatos, csodálatos csomagokban Chattanoogaóból, Clevelandből. De hát az örökgyőztes szovjetet eljátszhatja az amerikai is, hát istenem. Hanem kint! Hasra fekszem, és nézek a porba, a homokba, a föld repedt arcába, mennyi lyuk, mennyi üreg, vajat és járat, micsoda nyüzsgés, az életnek mennyiféle formája. Az utak lefelé vezetnek, lentről érkeznek meg a fénybe. Bogarak, csúszómászók laknak a kanyargós járatokban, ki-be járnak, mint akiknek határozott, jól megfontolt célja van. Micsoda forgalom! Óriási giliszták tekeregnek, néha olyan vastagra is lelek, mint a füttyim. Mit akar egy bogár? Egy bodobács? Hogy tolja magát a zöld hátú hernyó, hová! A szétnyomott, sárga belű lóbogarat nem kell sajnálni. Gonosz. A katona bogarat sem kell sajnálni. Hangyák eső előtt, ejtsd be közéjük a szárnya vesztett legyet. Bent a szobában egyszerű. Ott az győz, aki megérdemli, aki jobb. Mi az, jobbnak lenni. Jobbnak lenni annyi, mint bírni az igazságot. Mi az igazság? Az igazság az, hogy nem lopunk, nem hazudunk, hogy nem teszünk rosszat. Aki meghal, az mégis rossz valamiképpen? Hiszen hűtlen. Itt hagyta az élőket a szenvedéssel a halál nyomában járó rettenettel és tanácstalansággal, és az ő betölthetetlen hiányukkal. Mennyit kell temetőbe járni anyámmal, ahol aztán, ecetfák suhogásában, a koszorúk száraz dalában az, hogy valaki egykor, míg lélegezte az eget, jobb vagy rosszabb volt, hogy bírt igazsággal, hogy hazug volt, érdektelenné válik. A halál másféle érdekesség. Milyen illetlen egy friss sír, például! Fekszem otthon, a kertben. Fű, faforgács, föld, homok. Alattam a családom, benne a földben. Egészen közel. Olyan közel, hogyha a kezem ledugnám, érinthetném a csontjaikat. És ők, akik idejekorán meghaltak, akik mintegy ok nélkül elpusztultak, mégis ők vannak a legtávolabb.